

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ПЕРСПЕКТИВИ, ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

Кармаза О. О.

доктор юридичних наук, професор, професор

Інститут післядипломної освіти

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

В умовах розвитку цифрових технологій використання в освітньому процесі систем штучного інтелекту є актуальним та своєчасним напрямом дослідження. Це підтверджується нормами Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні (далі – Концепція), якими визнано освіту та науку пріоритетними сферами, в яких реалізуються завдання державної політики розвитку галузі штучного інтелекту (далі – ШІ) [1].

В Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2023 роки, яка затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р., вказується, що цифрові технології допоможуть здійснювати безпечний, ефективний та прозорий обмін даними (з урахуванням захисту приватності) і застосовуватимуться у сфері визнання кваліфікацій, забезпечення якості та мобільності з урахуванням досвіду реалізації [2].

На сьогодні не напрацьовано єдиного визначення поняття «штучний інтелект», офіційного визначення цього терміну в законодавстві України не існує, крім визначення, яке міститься в Концепції, за яким штучний інтелект – це організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань.

Вважаємо, що поняття «штучний інтелект» є дискусійним та може бути предметом подальших досліджень. Ми підтримуємо дослідників, які дійшли висновку про те, що ШІ: може вчитися і адаптуватися через досвід, не покладаючись на людину; може самостійно приймати рішення і діяти навіть у ситуації, не запрограмованій людиною; обробляє інформацію набагато швидше ніж людина; може маніпулювати отриманою інформацією; доцільно розглядати як допоміжний інструмент та науково обігрувати та адаптувати межі його дії.

Застосування ІІІ в освітньому процесі має ґрунтуватися на дотриманні єдиних принципів та правил використання ІІІ у світі. Використання ІІІ в освітньому процесі України повинно відбуватися також з врахуванням положень Рекомендації СМ/Рес (2020)¹ щодо впливу алгоритмічних систем на права людини, прийнятих Комітетом міністрів Ради Європи 8.04.2020 р., Керівних принципів Комітету міністрів Ради Європи щодо механізмів вирішення спорів онлайн у цивільних та адміністративних судах СМ (2021)³, Рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо технологічної конвергенції, штучного інтелекту та прав людини – Рекомендація 2102(2017) тощо [3].

Пропонуємо розглядати ІІІ як допоміжний інструмент (інтерактивний помічник, ІТ-помічник тощо), який здатний допомогти подолати прірву між науковим дослідженням та практикою їх застосування, та має переваги і недоліки. Зокрема, одним із недоліків є відсутність законодавчого врегулювання дії та впливу ІІІ на права людини, а також його меж та способу застосування. Тож це може бути окремою темою для подальшої дискусії.

До переваг застосування ІІІ в освітньому процесі пропонуємо віднести: 1) швидкість та можливість роботи з величезним обсягом статистичних даних; 2) здійснення навчального процесу на адаптованих освітніх платформах; 3) автоматизоване оцінювання знань та навичок на підставі об'єктивності та не неможливості «впливу» ззовні; 4) адаптування робочих програм до індивідуальних особливостей студента, а також виявлення причин та наслідків невдач студентів, труднощів при освоєнні матеріалу тощо; 5) створення навчального контенту; 6) використання віртуальної реальності для практичних занять; 7) надання освітніх послуг на сучасному рівні, враховуючи різні системи ІІІ та забезпечуючи кращий доступ до знань; 8) розробка освітніх програм та навчальних планів, адаптованих до кожного студента; 9) інше.

Разом з тим існують й ризики у застосуванні ІІІ: 1) помилки в програмуванні (якщо система ІІІ була помилково запрограмована, то це може призвести до серйозних наслідків у прийнятті рішення); 2) небезпека зламу системи (ІІІ можуть стати об'єктом хакерських атак або вірусів, що може призвести до порушення конфіденційності та правдивості даних); 3) порушення принципу конфіденційності інформації; 4) маніпуляція думкою суспільства; 5) упередженість та стереотипність (робоча програма не буде інклюзивною тощо).

Отже, використання ІІІ в освітньому процесі повинно відбуватися на підставі принципів правової визначеності, законності, якості даних, недискримінації та прозорості та бути закріпленим на міжнародному та національному рівнях. Необхідно регулярно вдосконалювати знання та

навички користувачів цих систем. Людина має контролювати використання ШІ нести відповідальність.

Майбутнє залежить від того як сьогодні людство віднесеться до запровадження систем ШІ та вирішить проблему етичного їх використання на користь людині та захисту світу.

Список посилань

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України. Про схвалення концепції розвитку штучного інтелекту в Україні. 2 грудня 2020 р. № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2023 роки. 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/04/15/VO.plan.2022-2032/Stratehiya.rozv.VO-23.02.22.pdf>

3. Council of Europe's Work in progress. Artificial Intelligence. URL: <https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/work-in-progress>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-80>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ВИКОРИСТАННЯ CHATGPT: ЯКІСТЬ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Карпенко А. С.

*кандидат педагогічних наук,
методист НМЦ досліджень, наукових проектів та програм,
старший викладач кафедри комп'ютерних наук
факультету інформаційних технологій та математики
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Новітні технології сучасності дозволяють науковцям розширювати горизонти використання цифрових технологій у своїй науковій роботі. Викликом сьогодення для суспільства є використання штучного інтелекту, зокрема чат-боту ChatGPT, під час проведення наукових досліджень. Проте виникає запитання «Чи є використання чат-боту ChatGPT академічно доброчесним?».

Розглядаючи з точки зору зручності, цифрова технологія (ChatGPT) значно полегшує: процес пошуку інформації за певною тематикою; проводити аналіз певних даних дослідження; перевіряти правильність написання тексту (не на всіх мовах); дозволяє оформити літературу відповідно до певного стилю; дозволяє знайти однодумців з певної тематики дослідження.